

КАДРОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ В ДЕТСКО ЮНОШЕСКИ СПОРТ - БАСКЕТБОЛ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

Янко В. Янков, Надежда Г. Йорданова

STAFFING IN CHILDRENS AND YOUTH SPORT - BASKETBALL NORTHEASTERN BULGARIAS

Yanko V. Yankov, Nadezhda G. Yordanova

ABSTRACT: A survey was made of the state of sports clubs, schools and sports schools in northeastern Bulgaria in terms of coaches, closed facilities and players in basketball.

KEY WORDS: sports clubs, school sports school, coaches, players in basketball.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-89/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Една от главните задачи на реформата в образователната система, застъпена в последните нормативни документи, е да се повиши ефективността на учебно-възпитателния процес. Това, от една страна, се постига чрез формалния образователен курикулум – държавни образователни изисквания, нови учебни програми, системи за оценяване и др. А от друга, чрез подготовката, квалификацията и организацията на труда на педагогическите ресурси. Все по-убедително в днешно време се налага разбирането, че кадрите с тяхната подготовка, квалификация и организация на труда са един от интензивните фактори за функциониране и развитие, на която и да е система, в това число и детско-юношеския спорт.

Първостепенната задача, която стои пред педагогическите кадри, е приобщаване на децата и младите хора към активен двигателен режим и здравословен начин на живот. Главната цел е да се създадат необходимите управленчески и материално-технически условия и предпоставки за подобряване на физическата дееспособност на нацията, за развитие на детско-юношеския спорт, за повишаване на спортното майсторство и за провеждане на информационна политика.

Основна роля в този процес се пада на педагогическите ресурси. В контекста на присъединяването на България към Европейския съюз нарастват изискванията към тяхната подготовка и реализация [4].

Законовата основа на детско-юношеския спорт в училище е Законът за физическото възпитание и спорта. С него се регламентират обществените отношения и дейностите, които са свързани с физическото възпитание и спорта в нашата страна. „Целта на физическото възпитание и спорта е подобряване на здравето и физическото развитие на нацията чрез системни занимания с физически упражнения и спорт от всички възрасти. ... Физическото възпитание и спортът осъществяват образователни, здравни, социални, културни и възстановителни функции“ [1, 2].

Създаването на условията, необходими за системно практикуване на физически упражнения и спорт, както и за издигане на спортния престиж на страната, е приоритет на социалната политика и подкрепа на държавата и общините.

Институции, имащи пряко отношение към детско-юношеския спорт извън училищата са спортните организации.

Спортните организации представляват юридически лица, които осъществяват тренировъчна, състезателна и организационна дейност по един или няколко вида спорт, развиват и популяризират физическото възпитание и спорта. Те изготвят и изпълняват

програми за развитие на спорта, изготвени в съответствие с националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта.

Спортни организации са: спортните клубове, спортните федерации и националните спортни организации.

Спортните клубове представляват доброволни сдружения на юридически лица с нестопанска цел, които развиват и популяризират физическото възпитание и спорта и осъществяват тренировъчна и спортно-състезателна дейност по един или по няколко вида спорт.

Спортните федерации са сдружения на спортни клубове по един или сходни видове спорт, които координират развитието, практикуването и администрирането на съответния вид спорт на територията на страната и ги представляват пред държавата и международните спортни организации. Те се регистрират като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.

Националните спортни организации са сдружения на спортни клубове или спортни федерации, които организират дейността им в определена област от системата на физическото възпитание, спорта и социалния туризъм и взаимодействат с държавата и международните спортни организации при формирането и осъществяването на националната спортна политика.

Учениците могат да продължат развитието на физическите си качества и специалните за даден вид спорт знания, умения и навици под ръководството на квалифицирани спортни педагози и в **ученическите спортни школи / УСШ/**. Те представляват извънучилищни звена на териториален принцип, общински структури, регулирани от закона за местното управление.

Състояние и тенденции в развитието на детско-юношеския спорт

Несъмнено детско-юношеският спорт се намира в криза и се сблъсква с множество проблеми и перипетии. Проблемите, имащи пряко отношение към детско-юношеския спорт, отбелязани също и в Националната стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2011–2020, са следните:

-извънучилищната спортна дейност, осъществявана от общинските структури, е сведена до минимум, останали действащи са 7 Ученически спортни школи и 54 Обединени детски комплекса и Центрове за работа с деца.

-дейността на регистрираните ученически спортни клубове в страната е силно занижена и формална;

-обучението в часовете по физическо възпитание в началния курс не се провежда от специалисти, третият час по предмета ФВС в училищата не се провежда по предназначение, много от учениците се освобождават от часовете по ФВС.

-няма добре изградени общински структури за координиране на работата между държавната и местната власт.

-спортните клубове ограничават работата с подготвителни групи, които са основни звена за подбор и селекция на таланти деца;

-методиките и единните програми на българските спортни федерации, които са в основата на учебните програми по спортна подготовка за спортните клубове и спортните училища, са разработени преди повече от 20 години;

-част от учениците в спортните училища прекратяват активната си спортна дейност, преди да са завършили средното си образование [3].

Решаване на проблемите, свързани с детско-юношеския спорт, налага комплексни мерки, които трябва да бъдат взети от държавата, в лицето на нейните органи и институции, и обществото. Чрез тези комплексни мерки се очаква да бъде изградена една съвременна система за физическо възпитание и спорт, която адекватно да отговори на все по-големите потребности на децата и учениците от двигателни дейности, здравословен начин на живот и лични и колективни изяви с областта на спорта [5].

Основна тенденция и работа в посока развитие на детско-юношеския спорт е както организиране и популяризирането му, така и подобряване на качеството на учебно-възпитателния процес.

Настоящото проучване е за състоянието на спортните клубове, школи и спортни училища в Североизточна България, обезпечаването с педагогически кадри, състоянието на закритите спортни бази и броя на обучаемите в детско-юношеския баскетбол.

С цел разкриване на актуалното състояние и извеждане на препоръки за успешна тренировъчна и спортно-състезателна дейност сме систематизирали наличната информация в Таблица 1.

В нея са поместени интересующите ни данни за кадровия потенциал в десет града от Североизточна България.

| Община | УСШ | Треньори /УСШ/ | Спортен клуб | Треньори /СК/ | ЗАЛИ | СПОРТНО У-ЩЕ | Треньори /СУ/ |
|------------|----------|----------------|--------------|---------------|-----------|--------------|---------------|
| Шумен | 1 | 1 | 1 | 5 | 2 | - | - |
| Варна | - | - | 5 | 14 | 4 | 1 | 2 |
| Русе | 1 | - | 2 | 5 | 3 | 1 | 1 |
| Силистра | 1 | 1 | 1 | 3 | 1 | 1 | - |
| Добрич | - | - | 2 | 7 | 1 | 1 | - |
| Разград | 1 | 1 | 1 | 1 | 2 | 1 | 1 |
| Ген.Тошево | - | - | 1 | 1 | 1 | - | - |
| В. Преслав | - | - | 1 | 1 | 1 | - | - |
| Балчик | - | - | 1 | 1 | 1 | - | - |
| Търговище | - | - | 1 | 7 | 1 | 1 | 1 |
| общо | 4 | 3 | 16 | 45 | 17 | 6 | 5 |

Таблица 1

От данните, посочени в таблицата, става ясно, че в Североизточна България съществуват само 4 ученически спортни школи на територията, която анализираме, като прави впечатление, че в три от тях има назначени специалисти по баскетбол. Съществуващите спортни училища в региона са 6 на брой.. Нашето проучване установи, че в две от тях няма прием в спорта баскетбол и съответно няма работещи преподаватели по този спорт. Нивото на квалификация на педагогическите ресурси, които осъществяват обучението в спортните клубове, може да се отчете като добро. От изследваните лица 52% имат висше образование с придобита образователно квалификационна степен „бакалавър” или „магистър”, завършени в Националната спортна академия „Васил Левски”, Шуменския университет”Епископ Константин Преславски” и ВеликоТърновския университет „Свети, Свети Кирил и Методий”. 48% – сравнително висок процент треньори са в процес на обучение във висши училища, като 21% от тях притежават документ за завършена треньорска школа. С цел да подобри подготовката на кадрите в областта на баскетбола Българската федерация по баскетбол провежда периодични курсове и семинари с оглед внедряване на достиженията на спортната наука, свързани с методиката на учебно-тренировъчния процес в спортните клубове. Неадекватно заплащане на труда на педагогическите кадри води до снижени критерии за подбора на кадрите и качеството на учебно-тренировъчния и възпитателен процес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Детско- юношеският спорт е подсистема на Националната система за физическо възпитание в Република България.Тя включва специализирани дейности и структури (школи, интернати и училища) за първичен подбор и начална спортна подготовка на най- талантливите представители на ученическия спорт като естествен и постоянен източник на двигателно надарени деца и юноши. От направеното проучване става ясно, че много от тези звена не функционират (за цялата страна работят само седем ученически спортни школи). Добре би

било те да се възстановят, което ще позволи да се организира високоефективен учебно – възпитателен процес, осигуряващ планомерно и възходящо развитие на спортно- техническите резултати в съответния спорт и дисциплина. Според нас са необходими специално внимание и грижи за повишаване квалификацията на спортно – педагогическите кадри, както и адекватно заплащане на техния труд.

References:

1. Закон за физическото възпитание и спорта, Обн. ДВ, бр. 58 от 9 юли 1996.
2. Правилник за прилагане на Закона за физическото възпитание и спорта, Обн. ДВ, бр. 64 от 18 юли 2003.
3. Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2020, www.government.bg
4. Yordanova, N., Improve the system of physical education of students in primary school grades, thesis, Sofiaq 2007
5. Simeonova, T., Y.Yankov, I. Stojchev, State and perspectives of junior sport in the municipality of Shumen, collection of scientific works from traveling seminar, PF, " s.404 2014 izdatelsvo Faber

*Prof. DSc Nadezhda Yordanova
Department "TMFV and Sport"*

*At Konstantin Preslavsky – Univesrity of Shumen
e-mail: nada58@bv.bg*

YankoYankov

*PhD student at Department "TMFV and Sport"
At Konstantin Preslavsky – Univesrity of Shumen
e-mail: yanko.v.yankov@gmail.com*